Dnro 001/81/2018

Miia Kannisto 15.11.2018

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta

Asiantuntijakuuleminen perjantaina 16.11.2018 klo 11.00

HE 219/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuosilomalain muuttamisesta

Yleisluontoiset huomiot

Työryhmän valmistelema muutosehdotus on myönteinen siltä osin, kun se vihdoin saattaa voimaan Suomessa EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämän vähimmäisvaatimuksen oikeudesta neljän viikon palkalliseen vuosilomaan sairaudesta tai lääkinnällisestä kuntoutuksesta johtuvasta poissaolosta huolimatta. Akava kuitenkin katsoo, että esitettyjen vuosilomaa täydentävien lisävapaapäivien oikeudellinen luonne on osin ristiriidassa Suomea koskevien kansainvälisten velvoitteiden kanssa.

Vuosilomalain muutosten valmistelun tavoitteena oli yksinkertaistaa sääntelyä. Luomalla vuosilomalakiin uusi lisävapaapäivien käsite laista tulisi kuitenkin entistä monimutkaisempi ja tulkinnanvaraisempi. Esitetty muutos vaikeuttaisi työntekijäpuolella vuosilomalain ymmärtämistä ja näin sairauslomalle tai lääkinnälliseen kuntoutukseen joutuvan työntekijän olisi vaikea itse ilman oikeudellista apua tietää omat oikeutensa ja velvollisuutensa.

Akava vaatii, että esitystä on muutettava siten, että direktiivin edellyttämä vuosiloma koostuu sairauspoissaolojen ja lääkinnällistä kuntoutusta koskevien poissaolojen ajalta kokonaisuudessaan vuosilomasta.

Esityksessä ei ole käsitelty ollenkaan lisävapaapäivien suhdetta eläkkeen, työttömyysturvan ja muiden sosiaalietuuksien kertymiseen. Ennen hallituksen esityksen antamista työ- ja elinkeinoministeriössä järjestettiin kolmikantainen palaveri, jonka aiheena oli eläkkeen kertyminen lisävapaapäiviltä. Työnantajapuolen ja työntekijäpuolen näkemykset erosivat toisistaan. Akavan mielestä etuuksien kertyminen olisi pitänyt käsitellä ja ratkaista vuosilomalain hallituksen esityksessä.

Esityksen vaikutusarviointiin liittyvät huomiot

Lisävapaapäiviä ei esityksessä katsota työssäoloajaksi eikä vuosilomaan oikeuttavaksi ajaksi. Vaikutusarvioinnissa on otettu kantaa työnantajalle aiheutuviin kustannuksiin. Kustannusten väitetään olevan huomattavasti korkeammat, jos lisävapaapäiviä käsiteltäisiin kuten vuosilomaa. Esityksestä puuttuu kuitenkin arvio siitä, millaisista kustannuksista on lopulta kyse ja millaisia säästöjä ehdotettu malli tuo.

Esityksestä puuttuu myös arvio yritysten hallinnollisen taakan lisääntymisestä lisävapaapäivien kirjaamisvelvoitteesta johtuen. Esityksessä ei ole myöskään arvioitu tarkemmin muutoksista osa-aikaisille ja määräaikaisille aiheutuvia vaikutuksia. Nämä vaikutukset tulee arvioida ja huomioida esityksessä mahdolliset eroavaisuudet suhteessa vakituisissa työsuhteissa työskenteleviin työntekijöihin.

7 a § Oikeus vuosilomaa täydentäviin lisävapaapäiviin sairaudesta tai lääkinnällisestä kuntoutuksesta johtuvan poissaolon ajalta

Esitettyjen vuosilomaa täydentävien lisävapaapäivien oikeudellinen luonne on osin ristiriidassa Suomea koskevien kansainvälisten velvoitteiden kanssa. Vuosilomaa täydentävät lisävapaapäivät eivät olisi vuosilomalaissa tarkoitettua vuosilomaa eivätkä sen 7 §:n mukaista työssäolonveroista aikaa. Niiden ajalta ei kertyisi uutta vuosilomaa. Tätä lisävapaapäivien oikeudellista luonnetta ei ole Akavan näkemyksen mukaan esityksessä perusteltu juridisesti kestävällä tavalla.

ILO:n palkallista vuosilomaa koskevan yleissopimuksen (132) 5 artiklan 4 kohdan mukaan työstä poissaolot, jotka johtuvat asianomaisen työntekijän määräämisvallasta riippumattomasta syystä, kuten sairaudesta, tapaturmasta tai raskaudesta, on laskettava työssäoloajaksi. Tämä todetaan myös työryhmän esityksessä, mutta esitys ei Akavan mielestä huomioi tätä ILO:n yleissopimuksen työssäoloaikaa koskevaa velvoitetta ehdotetuissa muutoksissa.

Työaikadirektiivin 7 artikla takaa oikeuden palkalliseen vuosilomaan, jotta työntekijä voi todella pitää loman, johon hänellä on oikeus. Direktiivi edellyttää, että työntekijälle on maksettava vuosiloman ajalta normaalia palkkaa.

Esitystä on muutettava siten, että direktiivin edellyttämä vuosiloma koostuu sairauspoissaolojen ja lääkinnällistä kuntoutusta koskevien poissaolojen ajalta kokonaisuudessaan vuosilomasta, joka on työssäolon veroista aikaa. Työntekijällä tulee olla esityksessä esitetyn erillisen korvauksen sijasta oikeus vuosilomapalkkaan myös pitkään jatkuneen sairauden tai lääkinnällisen kuntoutuksen vuoksi johtuvan poissaolon ajalta.

Lausuntokierroksen johdosta ehdotettuun 7 a §:ään on lisätty säännös, jonka mukaan osasairauspäivärahalla työskentely ei katkaise

poissaolon yhdenjaksoisuutta. Osa-aikaisesta sairauspoissaolosta säädetään työsopimuslain 2 luvun 11 a §:ssä. Oikeus osasairauspäivärahaan perustuu työnantajan ja työntekijän väliseen sopimukseen osa-aikatyöstä. Akava pitää tätä lisäystä ongelmallisena, koska se monimutkaistaa sääntelyä, saattaa vaikuttaa osa-aikatyösopimusten käyttöön ja asettaa osasairauspäivärahalla työskentelevät eri asemaan sairauslomalla olevien kanssa.

Esitystä koskevat muut huomiot

Esityksessä ei ole lainkaan käsitelty toimeksiantajistaan riippuvaisten itsensätyöllistäjien ja freelancereiden lomaoikeuksia. EU-oikeuden edellyttämiä välttämättömiä muutoksia toteutettaessa olisi käsiteltävä myös toimeksiantajistaan riippuvaisten itsensätyöllistäjien ja freelancereiden oikeus palkalliseen vuosilomaan. EUT:n ennakkoratkaisussa King C-214/16 kyseinen henkilö oli toiminut palkkioperusteisesti ja toimeksiantajansa mukaan King oli ammatinharjoittaja. EU-tuomioistuimen mukaan hän oli työntekijä, jolla oli oikeus palkalliseen lomaan.

Akava ry:n puolesta

Miia Kannisto
Johtava asiantuntija